

Grønlandskommissionen 1948-50. Alene dens betænkning synes inddraget, og den er endog ikke helt ydet retfærdighed.

Det er misvisende at hævde, at kommissionen ingen overvejelser havde om retternes rolle i forbindelse med de påtænkte reformer. Det havde den, men den afstod blot fra at foreslå regler for en udvikling, den ikke kendte. Ligeledes er det unødigt forenklet at hævde, at kommissionen kun så de økonomiske fordele i et lægdommersystem frem for juridiske dommere. Kommissionens betænkning taler ganske vist om, at der i et nystartet system med professionelle dommere og anklagere ville være »et alvorligt misforhold mellem antallet af embedsmænd og den arbejdsmængde, der forelå« (bd. 2 s. 106). Det er måske et økonomisk ræsonnement, der her stikker hovedet frem, men den siger også om lægmeddommere i landsretten: »at kendskab til de lokale sæder og skikke, så længe der ikke findes et udbygget system af materielretlige bestemmelser, er af væsentlig betydning ved bedømmelsen af civile sager, og det derfor kan være af værdi, at personer, der har kendskab til grønlandsk sædvane, deltager i behandlingen af disse sager« (bd. 2 s. 110). Det er vel en betragtning, der tilfulde kan gælde de lægkredsdommere også. Disse kritiske bemærkninger til udenomsværkerne skal dog ikke røkke ved det gedigne i hovedværket: fremlæggelsen af kredsretternes udvikling. Det vil blive stående.

Axel Kjær Sørensen

Hans-Henrik Holm, *Hvad Danmark gør ... En analyse af dansk u-landspolitik* (Forlaget Politica, Århus 1982) 205 s.

Denne bog er det første forsøg på at

give en samlet, større analyse af dansk u-landspolitik set fra en politologisk synsvinkel. Som sådan har bogen helt naturlig interesse for politologer, men fremstillingen er af en sådan karakter, at den med glæde kan læses af en bredere kreds, specielt dem, der interesserer sig for nord-syd forbindelser.

Bogen opridser den historiske baggrund for den danske politik, idet der redegøres for den internationale udvikling og hjemlige ønsker og krav. De ofte modstridende krav til den danske u-landspolitik har medført, at man har opbygget en politik, der forsøger at tilfredsstille mange mål samtidigt. Man forsøger at fordele bistand ligeligt mellem multilateral og bilateral bistand. Man fremhæver, at modtagerlandenes ønsker og prioriteringer må være afgørende. Men man vil især hjælpe de fattigste. Og der må også tages hensyn til danske erhvervsinteresser. Man viser velvilje over for u-landenes ønsker, men skeler også til andre i-landes politik, etc. Resultatet er en politik, der karakteriseres som »de halve løsnings u-landspolitik«.

Metodisk set er bogen inspireret af Rosenaus opfattelse af udenrigspolitik som en tilpasningsproces. Den specielle form for tilpasning, som bogen analyserer, betegnes af forfatteren som »reaktiv balance«. En »balancerende« politik fremkommer, hvor »der er en høj grad af krav og ændringer fra både interne og eksterne omgivelser« (s. 67). En sådan balancerende politik kan aktivt forsøge at ændre kravene, der stilles til den, eller den kan være reaktiv. I sidste fald vil den søge at mindske og harmonisere krav. Den vil være *status quo* orienteret og pragmatisk. Det vil være en politik med ringe grad af selvstændig profil. Der vil ikke blive taget selvstændige initiativer.

Forfatteren argumenterer på overbevisende måde for, at denne karakte-

ristik af reaktiv balancepolitik holder for dansk u-landspolitik.

I øvrigt forbliver karakteristikken af dansk u-landspolitik forholdsvis generel. Der foretages ingen analyse af enkelte, konkrete beslutninger eller begivenheder. Dette begrundes delvis praktisk med datamangel og delvis metodemæssigt med ønsket om at opnå et helhedssyn. Denne argumentation er ikke nødvendigvis overbevisende, i hvert fald ikke den metodemæssige del af argumentet, der går på vanskeligheden ved at generalisere fra enkelte fænomener (især s. 64-65 samt 146). Velvalgte »cases«, som det hedder på politologsprog, kunne sikkert have styrket analysen og argumentationen. Forfatteren har nok nedjusteret forklaringsambitionerne mere end nødvendigt. Dette kan overraske, da forfatteren i et bidrag til bogen *Studier i dansk udenrigspolitik: Tilegnet Erling Bjøl* (Politica, 1978) netop på interessant vis argumenterede for, at man kan drage slutninger til andre dele af dansk udenrigspolitik fra studier af dansk u-landspolitik. Når man på det område, hvor man mest må forvente en aktiv balancepolitik med selvstændige initiativer m.m. faktisk finder en reaktiv balancepolitik, så må man gå ud fra, at andre dele af udenrigspolitikken også er reaktive. Logikken er den samme, som Michels anvendte ved studiet af oligarki. Når organisationer, der i særlig grad må forventes at være demokratiske, faktisk er oligarkiske, kan man generalisere: alle organisationer må have oligarkiske tendenser. Anvender man denne logik på u-landspolitik, kan man altså spørge, om man kunne finde nogle særligt gode enkeltbeslutninger at analysere?

Findes der sådanne beslutninger, løser det naturligvis ikke dataproblemet. Men her må man spørge, om ikke interview-teknikken ville kunne an-

vendes. I det hele taget kan man spørge, om analysen ikke i for stor udstrækning er indskrænket til anvendelse af dokumentstudier, hvor vigtige disse end må være.

I stedet for en analyse af enkeltbeslutninger foretager forfatteren en såkaldt rammeanalyse. Her studeres bl.a. de videnskabsmæssige, tekniske, ideologiske og materielle rammer. Specielt bemærkes en analyse af u-landspolitikens økonomiske grundlag, der indeholder et interessant forsøg på at anvende begreberne følsomhed og sårbarhed fra den internationale politiksteori om international afhængighed. Sammenligningen af dansk u-landspolitik med svensk og norsk politik er også ganske instruktiv.

De kritiske spørgsmål, som man kan rejse til dette som al andet samfundsvidenskabeligt arbejde, må på ingen måde formindske det generelle indtryk, at der her foreligger et interessant og gedigent stykke arbejde, der fortjener at blive læst af alle, der interesserer sig for dansk politik. Teorien om den reaktive balance kan forekomme simpel. Men originale og interessante ideer er ofte simple. Fremtidig forskning af dansk udenrigspolitik kommer ikke uden om denne idé.

Finn Laursen

Stationsbyen. Rapport fra et seminar om stationsbyens historie 1840-1940. Udgivet af Stationsbyen. Projekt under Statens humanistiske Forskningsråd, Århus 1980. 150 sider.

Den foreliggende bog, der rummer en række artikler, som dannede grundlag for et planlægningsseminar i september 1979, er optakten til et af Statens humanistiske Forskningsråd i 1980 startet projekt over stationsbyens historie i